

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Mondattan I., Szövegtan

Egyetemi tanév 2026–2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar Nyelvtudományi és Néprajzi-Antropológiai Intézet
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program/ Képesítés	Magyar nyelv és irodalom
1.7. Képzési forma	Nappali tagozatos képzés

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Mondattan I., Szövegtan			A tantárgy kódja	LLM4124
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	dr. Kádár Edit egyetemi docens, dr. Huszthy Bálint egyetemi adjunktus				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Dimény Hajnalka egyetemi tanársegéd				
2.4. Tanulmányi év	II.	2.5. Félév	4	2.6. Értékelés módja	Vizsga
2.7. Tantárgy rendszere	Kötelező			2.8. Tantárgy típusa	Szaktárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	3	melyből: 3.2. előadás	2	3.3. szeminárium/labor/projekt	1
3.4. Tantervben szereplő összórás	42	melyből: 3.5. előadás	28	3.6. szeminárium/labor	14
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása (ET)					15
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					2
Szemináriumok/ laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása (nagyobb vagy egyenlő a tantárgy naptárában az ellenőrzési feladatokra előírt összórászámmal)					7
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összórászáma					28
3.8. A félév összórászáma					70
3.9. Kreditszám					3

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. tantervi	LLM1124 – Fonetika, stilisztika és intermedialitás, alkalmazott szövegtan
4.2. kompetenciabeli	l. a megjelölt tárgyaknál felsorolt kompetenciákat

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	előadástér, tábla, vetítő, laptop
5.2. A szeminárium/ labor lebonyolításának feltételei	szemináriumi terem, vetítő, laptop, nyomtatott feladatok

6.1. A tanulmányi program elvégzése során elsajátított kompetenciák (a tantervből kell átvenni)¹

Szakmai kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CP3	Alkalmazza a társadalom- és bölcsészettudományok területén szerzett ismereteit
CP10	Ismeri a nyelvi normákat
CP21	Alkalmazza a nyelvtani és helyesírási szabályokat
CP22	Naprakészen tartja szakmai ismereteit
Transzverzális kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CT1	Alkalmazza a tudományos módszereket
CT3	Információforrásokat használ
CT8	Képes az önreflexióra

6.2. A tanulmányi programra jellemző kimeneti követelmények (a tantervből kell átvenni)²

A tantárgy által megcélzott kimeneti követelmények		
Kompetencia kódja	Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)	Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
CP2, CP3, CP9, CP12, CT1, CT3, CT5, CT6	A hallgató leírja az általános nyelvészet és irodalomelmélet alapvető fogalmaiból, és alkalmazza azokat a magyar nyelvre és/vagy irodalomra.	A hallgató alkalmaz a természetes nyelvek és az irodalom tanulmányozására jellemző módszertani és elméleti modelleket.

¹ A tanulmányi program tantervéből át kell venni azokat a szakmai és/vagy transzverzális kompetenciákat, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. Minden kompetencia esetében változatlan formában át kell venni a teljes kijelentést, beleértve a kompetencia kódját is, ahogyan a tantervben megjelenik. Amennyiben a két kategória közül valamelyikből nem vesznek át kompetenciákat, a táblázatban az adott kategóriának megfelelő sort törölni kell.

² Meg kell említeni a tanulmányi programra jellemző képzési eredményeket, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. A tantárgy típusának (alaptárgy/szaktárgy/kiegészítő tárgy) megfelelő jellemzőket változatlan formában kell átvenni a tantervből, és a kapcsolódó kompetencia jobb odalán kell feltüntetni.

CP3, CP12, CT1, CT3, CT5, CT6, CT8	A hallgató felismeri, megérti, meghatározza és elmagyarázza a szakterület kulcsfogalmait és terminológiáját. Ismeri és magabiztosan használja a szaknyelvet, valamint a tudományos szövegalkotás szabályait.	A hallgató fejleszti kritikai gondolkodását és igényesen használja a szaknyelvet írott és szóbeli diskurzusban.
CP4, CP9, CP12, CT3, CT5, CT6, CT8	A hallgató az oktatás keretében és önálló tanulás útján elsajátítja a magyar nyelv hangtani, szókincsbeli és nyelvtani jellemzőit.	A hallgató fejleszti receptív (hallás utáni és olvasott szövegeértés) és produktív (írás, beszéd) nyelvi készségeit.

7. Tárgy-specifikus kimeneti követelmények

Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)	
1. A generatív szintaxis alapfogalmainak megértése (a teljes technikai apparátus használata nélkül) és a különbségek összehasonlítása a hagyományos leíró nyelvészettel;	
2. A magyar nyelv szintaxisának ismerete és megértése a generatív grammatika felől;	
3. A tudományos érvelés természetének és a nyelvészeti adatok típusainak megértése;	
4. Alapvető szakirodalmi források ismerete a magyar szintaxis és szövegtan területén;	
5. A magyar nyelv szövegtana alapjelenségeinek a megértése és felismerése;	
6. Szövegtani tényezők és szövegtani összefüggések megértése és felismerése.	
Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)	
1. Nyelvészeti adatok elemzése és értelmezése a generatív szintaxis fogalmainak felhasználásával;	
2. Nyelvi adatok (szövegek) elemzése a kognitív szövegtan apparátusának segítségével;	
3. Tudományos érvelés alkalmazása a nyelvi jelenségek vizsgálatában;	
4. A szakirodalmi források önálló használata.	

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás (Mondattan I.)	Didaktikai módszerek	Megjegyzések ³
1. előadás: Bevezető beszélgetés. A nyelvészet: módszer. Műveletek végzése nyelvi adatsorokkal. Rendszermondat-szövegmondat/ rendszernyelvészet-szövegnyelvészet.	problémaközpontúság, frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
2 előadás: Eseményszerkezet. Régensek, vonzatok, szabad határozók. A puzzle-modell I.		
3. előadás: A puzzle-modell II. Szemantikai szerepek. Unakkuzatív (mediális) és unergatív igék. Relációs és lineáris organizáció.		
4. előadás: Linearizáció és nyelvtipológia. Alapszórend. Univerzálék és tendenciák. Mit kódol a sorrend?		

³ Például szervezési szempontok, ajánlások a hallgatók számára, a kurzushoz/szemináriumhoz kapcsolódó konkrét szempontok, mint például a területen dolgozó szakemberek meghívása stb.

5. előadás: A szórend szabadsága és tanulhatósága. Mintázatok. Hangsúly és a szórend. Semleges és nemsemleges mondatok. A magyar mondat topik-predikátum tagolódása. Topik(ok): mi lehet topik (határozott és határozatlan, specifikus és nem specifikus kifejezések), mikor van több topik, mikor hiányozhat (eseményleíró, helyzetjellemző stb. mondatok).		
6. előadás: Thetikus és kategorikus állítások. Individuumszintű és helyzetképszintű predikátumok. Specificitási korlátozást mutató igék. A predikátum belső szerkezete 1. Igemódosítók. Predikatív vonzatok.		
7. előadás: A predikátum belső szerkezete 2. Fókusz tartalmazó predikátumok. A kérdőszó pozíciója. Kvantort tartalmazó predikátumok. Hatókör. Tagadás. Kontrasztív topikok. Egyszerűsített modell és ábrázolás.		
Könyvészet kötelező olvasmány • É. Kiss Katalin – Siptár Péter – Kiefer Ferenc: <i>Új magyar nyelvtan</i>. I. rész: Mondattan. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. (1–3. alfejezet: 1. A mondattan tárgya és alapfogalmai; 2. A mondat topik–predikátum tagolódása; 3. A predikátum belső szerkezete) segítő háttéranyag • Kádár Edit (szerk.): <i>Feladatbank anyanyelvi tanórák tervezéséhez az V–VIII. osztályban</i>. 1. kötet. Ábel kiadó, Kolozsvár, 2017. 1–172. • Kádár Edit (szerk.): <i>Feladatbank anyanyelvi tanórák tervezéséhez az V–VIII. osztályban</i>. 2. kötet. Ábel kiadó, Kolozsvár, 2018. 1–173, 314–361. • PuzzliApp		
8.1 Előadás (Szövegtan)	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés a szövegnyelvészetbe (Beszélt és írott nyelv különbsége; az elméleti nyelvészet és a szövegnyelvészet szintjei; határterületek, interfészek)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
2. Szövegtypológia (Kommunikáció- és tipológiaelmélet; nyelvtipológiák és szövegtypológiák, a szövegek hagyományos csoportosítási lehetőségei a létrehozás módja és a kommunikációs célok szerint)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
3. A szövegelemzési lehetőségek/1. (Szöveggrammatikai és szövegsemantikai elemek)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
4. A szövegelemzési lehetőségek/2. (Szövegpragmatikai elemek; kötőelemek a szöveg mikro-, mezo- és makroszintjén)		
5. A textológia és a filológia interfésze (Régi szövegek elemzése; kéziráslemzés, kalligráfia, paleográfia, grafológia... Mennyiben szövegtan a filológia? Miben áll a filológusok munkája? Esettanulmány: az újlatin nyelvek kialakulása a latinból, falfeliratokon és késő-latin vulgáris szövegeken keresztül)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	

6. Középkori magyar szövegek elemzése szövegtani szempontból (Károli Gáspár bibliafordítása; konkrét elemzési példák a kiemelt szövegrészletek mikro-, mezo- és makroszintjén)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
7. Középkori magyar szövegek elemzése filológiai szempontból (Müncheni kódex, Jordánszky-kódex, Sylvester bibliafordítása; mit sugall a kódexek szövegeinek külalakja? Kalligráfiai és grafológiai elemzések)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
Bibliográfia: Szikszainé Nagy Irma. <i>Leíró magyar szövegtan</i> . Osiris Kiadó, Budapest, 1999. (Kijelölt részletek.) Tolcsvai Nagy Gábor. 6. fejezet – Szövegtan. Bajor Péter et al. (szerk.) <i>A magyar nyelv</i> . Akadémiai kiadó. 2006. Tolcsvai Nagy Gábor. <i>A magyar nyelv szövegtana</i> . Budapest, Tankönyvkiadó, 2001. (Kijelölt részletek.) Hargittay Emil (szerk.). <i>Bevezetés a régi magyarországi irodalom filológiájába</i> . Budapest, Universitas, 2003. (Kijelölt részletek.) David Crystal: <i>A nyelv enciklopédiája</i> . Budapest, Osiris Kiadó, 2003. (20. fejj.: Diskurzus és szöveg 154–158.; 31. fejj.: Írott és beszélt nyelv 226–230.; 32. fejj.: Grafikus megjelenítés 231–245.; 33. fejj.: Nyelvészeti grafológia 246–261.)		
8.2 Szeminárium (Szövegtan)		
1. Mi (lehet) szöveg? Szöveg és beszédhelyzet	Frontális előadás, magyarázat, gyakorlatok	
2. A szöveg kommunikációs közege és szerkezeti szintjei		
3. Koherenciátényezők a szöveg mikroszintjén I.		
4. Koherenciátényezők a szöveg mezoszintjén II.	Frontális előadás, magyarázat, gyakorlatok	
5. Koherenciátényezők a szöveg mezoszintjén		
6. Koherenciátényezők a protoszövegtípusokban	Frontális előadás, magyarázat, gyakorlatok	
7. A szöveg makroszintje. Ismétlés	Magyarázat, gyakorlatok	
Könyvészet Tolcsvai Nagy Gábor: <i>A magyar nyelv szövegtana</i> . Budapest, Tankönyvkiadó, 2001. Szilágyi N. Sándor: <i>Magyar nyelv I. Szövegek, nyelvváltozatok, stílusok</i> . Oktatási és Kutatási Minisztérium, 2006, 1–64.		

9. Értékelés

Tevékenység típusa	9.1 Értékelési kritériumok ⁴	9.2 Értékelési módszerek ⁵	9.3 Aránya a végső jegyben
9.4 Előadás (Mondattan I.)	–az elméleti és terminológiai ismeretek alapossága –a tanult ismeretek alkalmazásának képessége	írásbeli vizsga (95%), fogalomtérkép (5%)	40%

⁴ Az értékelési kritériumoknak közvetlenül tükrözniük kell a tanulmányi program és a tantárgy szintjén kitűzött képzési eredményeket. Pontosabban, a várható képzési eredményeknél felsorolt eredményeket értékelik.

⁵ Javasolt mind a végső kiértékelési módszerek, mind a folyamatos kiértékelési stratégia meghatározása.

	–következetes, logikus gondolkodásmód		
9.4 Előadás (Szövegtan)	– problémafelismerés – terminológiai ismeretek – az ismeretek gyakorlati alkalmazása	írásbeli vizsga	60%
9.5 Szeminárium/ Labor (Szövegtan)	– problémafelismerés – az ismeretek gyakorlati alkalmazása		
9.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
A fogalmak helyes használata, globális problémalátás, vitakészség, biztonságos mondattani és szövegtani elemzés, az elméleti háttér ismerete, a szakirodalom ismerete. Az értékelés pontozás alapján történik. A vizsga akkor sikeres, ha a hallgató eléri az átmenő (5-ös) jegynek megfelelő minimális pontszámot. A Szövegtan vizsgán való részvétel feltétele a szemináriumok 75%-án való jelenlét. Minden részjegyből átmenő jegyet kell szerezni ahhoz, hogy átlagot lehessen számolni. Ha valamelyik tárgyból nincs meg az átmenő jegy, a naplóba 4-es kerül. A megszerzett részjegyek 4 vizsgaidőszakon át érvényesek (azaz pl. a 2027. júniusi rendes vizsgaidőszakban megszerzett részjegy a 2028-as júniusi pótvizsgáig). Ha ezalatt nem sikerül megszerezni a teljes jegyet, a részjegy elvész, és újra meg kell szerezni.			

10. SDG-ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)⁶

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Kitöltés időpontja:

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

2026.03.29.

Kodolányi
Husztly Balazs

Dimény

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

Intézetigazgató:

⁶ Válasszon ki egyetlen olyan ikont, amely az Egyetemi folyamatban történő alkalmazására vonatkozó eljárás szerint legjobban illeszkedik az adott tantárgyhoz. Ha a tantárgy általánosságban foglalkozik a fenntartható fejlődéssel (pl. bemutatja/bevezeti a fenntartható fejlődés általános kereteit stb.), akkor a Fenntartható Fejlődés általános ikonja rendelhető hozzá. Ha egyetlen ikon sem vonatkozik a tantárgyra, válassza az utolsó opciót: „Nem alkalmazható”.

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

BENO ATTILA
2026.04.23 17:25
Aprob acest document

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása